

Rapportens opbygning og vejledning til beslutningstagere.....	2
DEL 1.....	2
Det første år i Københavnertinget	2
Københavnertingets medlemmer og sammensætning	3
Københavnertingets sammensætning.....	3
Del 2	7
Indledning fra Københavnertinget	7
Københavnertingets guidende værdier	9
Københavnertingets anbefalinger	11
#1 En mere inkluderende, lige og inviterende by.....	11
#2 Vi skal bekæmpe diskrimination i København	12
#3 Et København, hvor alle har indflydelse på og er medskabere af byen..	14
#4 En by, der tager vores trivsel og sundhed alvorligt.	16
#5 Den naturnære, grønne foregangsby	19
# 6 Bevægelse for alle på tværs af byen	21
#7 Mere og bedre kollektiv, sam- og ikke-motoriseret transport	23
DEL 3.....	26
Ekspertgruppes udtalelse	26
3. parts udtalelse	28
Initiativtager	28
Medlemmer.....	28
Modtagelse.....	29
DEL 4.....	30
Kort om borgerting	30
Københavnertingets organisering.....	30
Københavnertingets forløb.....	33
Arbejdsmetoder.....	35
Efterord.....	38

Rapportens opbygning og vejledning til beslutningstagere

Denne anbefalingsrapport præsenterer arbejdet og anbefalingerne fra Københavnertingets første år. Rapporten indeholder altså formidling af Københavnertingets baggrund, opbygning, forløb og arbejdsmetoder samt borgernes anbefalinger til Københavns Kommune. Rapporten er i fire dele:

I første del er der en introduktion af Københavnertinget, baggrunden for Københavnertinget og sammensætningen af medlemmerne gennem en repræsentativ lodtrækning.

Den anden del præsenterer Københavnertingets anbefalinger og værdier. Denne del er resultatet af Københavnertingets arbejde, og er udviklet og skrevet af medlemmerne af Københavnertinget i fællesskab.

I tredje del er der udtalelser fra ekspertgruppen og tredjepartssekretariatet, der på hver sin måde har betjent Københavnertinget.

Fjerde del indeholder et overblik over Københavnertingets forløb, og beskriver de forskellige samlinger, faglige oplæg og metoder anvendt i arbejdet.

God læselyst.

DEL 1

Det første år i Københavnertinget

I foråret 2023 løb Københavns første borgerting af stablen. Københavns Kommunes borgerting hedder "Københavnertinget", fordi folk der bor i København, ikke bare er borgere - de er københavnere.

Københavnertinget er et toårigt pilotprojekt i perioden 2023-2024. I løbet af den toårige periode arbejder to forskellige grupper af københavnere med hver deres kerneopgave med relevans for hele byen. Dette er dermed anbefalingerne fra første runde af Københavnertinget, der varede fra april til juni 2023.

Københavnertingets første runde har arbejdet med at formulere anbefalinger, der svarer på følgende spørgsmål:

Hvordan udvikler vi sammen København med trivsel og rum til alle, så:

- så mange som muligt har mulighed for at deltage i byens liv?
- flere har mere indflydelse på og tager medansvar for, hvordan byens rum og bydele udvikler sig?
- vi skaber bedre rammer for god mental sundhed?
- vi får plads til idræts- og kulturfaciliteter, når vi bor så tæt?
- vi forebygger ulovlig forskelsbehandling?

Beskæftigelses- og Integrationsudvalget, Kultur- og Fritidsudvalget, Sundheds- og Omsorgsudvalget, Socialudvalget og Teknik- og Miljøudvalget havde på forhånd forpligtet sig på at tage imod de anbefalinger, Københavnertinget har udarbejdet på baggrund af disse spørgsmål.

Københavnertingets medlemmer og sammensætning

Københavnertingets sammensætning

En typisk udfordring ved klassiske borgerinddragelsesmetoder er, at det som regel er de samme typer, der deltager, og at det typisk er mennesker, som er meget passionerede om emnet og/eller har meget tid, er ressourcestærke m.m. Det er bl.a. denne udfordring ved klassiske borgerinddragelsesmetoder, som et borgerting forsøger at løse. At et borgerting afspejler den gruppe borgere, som problemstillingen vedrører, er en af de vigtigste internationale standarder for borgerting fastsat af OECD. Styregruppen for Københavnertinget blev enige om to hensyn, der skulle tages under sammensætningen af Københavnertinget:

- 1) Københavnertinget skulle være repræsentativt for byen med hensyn til alder, uddannelse og køn. Samtidig skulle der sikres en vis geografisk repræsentation af Københavns bydele.
- 2) Minoritetsstemmer skulle have plads i rummet, da Københavnertinget netop skulle drøfte, hvordan man sikrer "trivsel og plads til alle". Derfor var det væsentligt for kommunen, at de grupper, der har forskellige grader af udsathed, var repræsenteret. I samråd mellem Københavns Kommune, We Do Democracy og analysebureauet Analyse og Tal blev det derfor besluttet, at en tredjedel af borgersamlingens medlemmer skulle være del af en eller flere minoriteter.

I februar 2023 blev 50.000 Københavnerne inviteret til at deltage i Københavnertinget via e-Boks. Da personer med lavere socioøkonomisk baggrund og unge er mindre tilbøjelige til at melde sig til denne type processer, blev der sendt lidt flere invitationer ud til unge samt til beboere i Brønshøj-Husum og Bispebjerg. Desuden blev der foretaget dørbank ved hustande i to udsatte boligområder, hvor beboere blev præsenteret for Københavnertinget og tilbudt tilmelding til lodtrækningen i døren. 1.016 københavnerne tilmeldte sig Københavnertinget. Ud fra den gruppe blev der udtrukket 36 borgere.

Analysebureauet Analyse & Tal har rådgivet om og gennemført lodtrækningen.

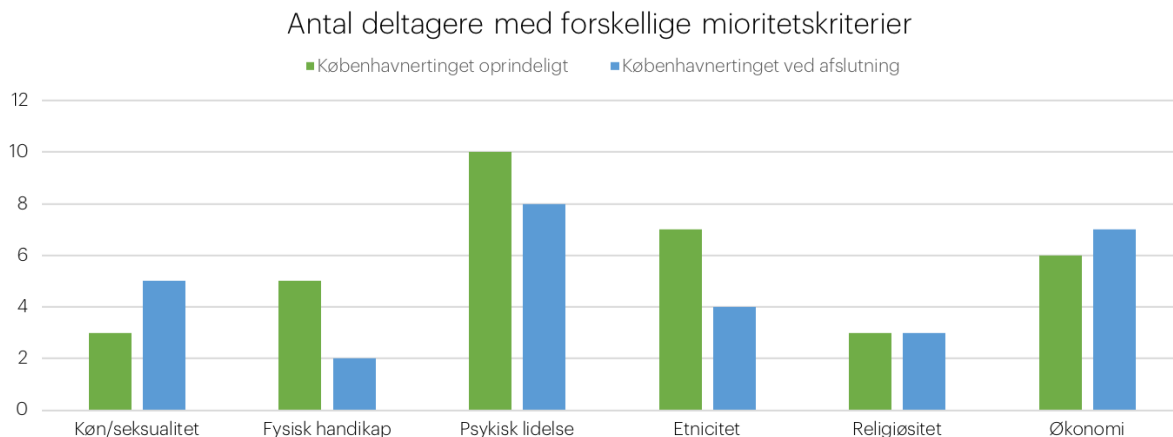
Inklusion af minoriteter

Ved tilmeldingen til Københavnertinget blev man bl.a. spurgt til, om man tilhører en eller flere af udvalgte minoriteter. Den endelige fordeling på forskellige minoritetskriterier i Københavnertinget ses i figur 1 nedenfor. Det lykkedes at fastholde mange af medlemmerne, så det ved Københavnertingets afslutning stadig var 1/3 af tinget, der var del af en minoritet. Da der som nævnt ikke findes tal på kommunalt plan for minoriteter i København, er det vanskeligt at evaluere, om vi er kommet i mål med repræsentationen af minoriteter. Det kan i første omgang bemærkes, at det er lykkedes at have mange forskellige minoriteter til stede i rummet. Ligeledes kan man bide mærke i, at det lykkedes at have medlemmer af Københavnertinget, som tilhørte flere minoriteter, og dermed kan repræsentere de udfordringer, som forstærkes af, at man tilhører forskellige overlappende minoritetsgrupper.

Sammenligner man minoritetsparametrene med landsdækkende data, er der fx på nationalt plan godt 1/3 af alle danskere, der i løbet af deres liv har en psykisk lidelse, og hvert år har cirka 11% af voksne symptomer på psykiske lidelser¹. I det endelige Københavnerting havde cirka 25% af medlemmerne en psykisk lidelse. Derudover er der i Københavns Kommune cirka 15% af københavnerne, der tilhører en etnisk minoritet², mens det i den endelige sammensætning af Københavnertinget var 13%.

¹ Tal og fakta om psykisk sygdom i Danmark – Psykiatrifonden 2021.

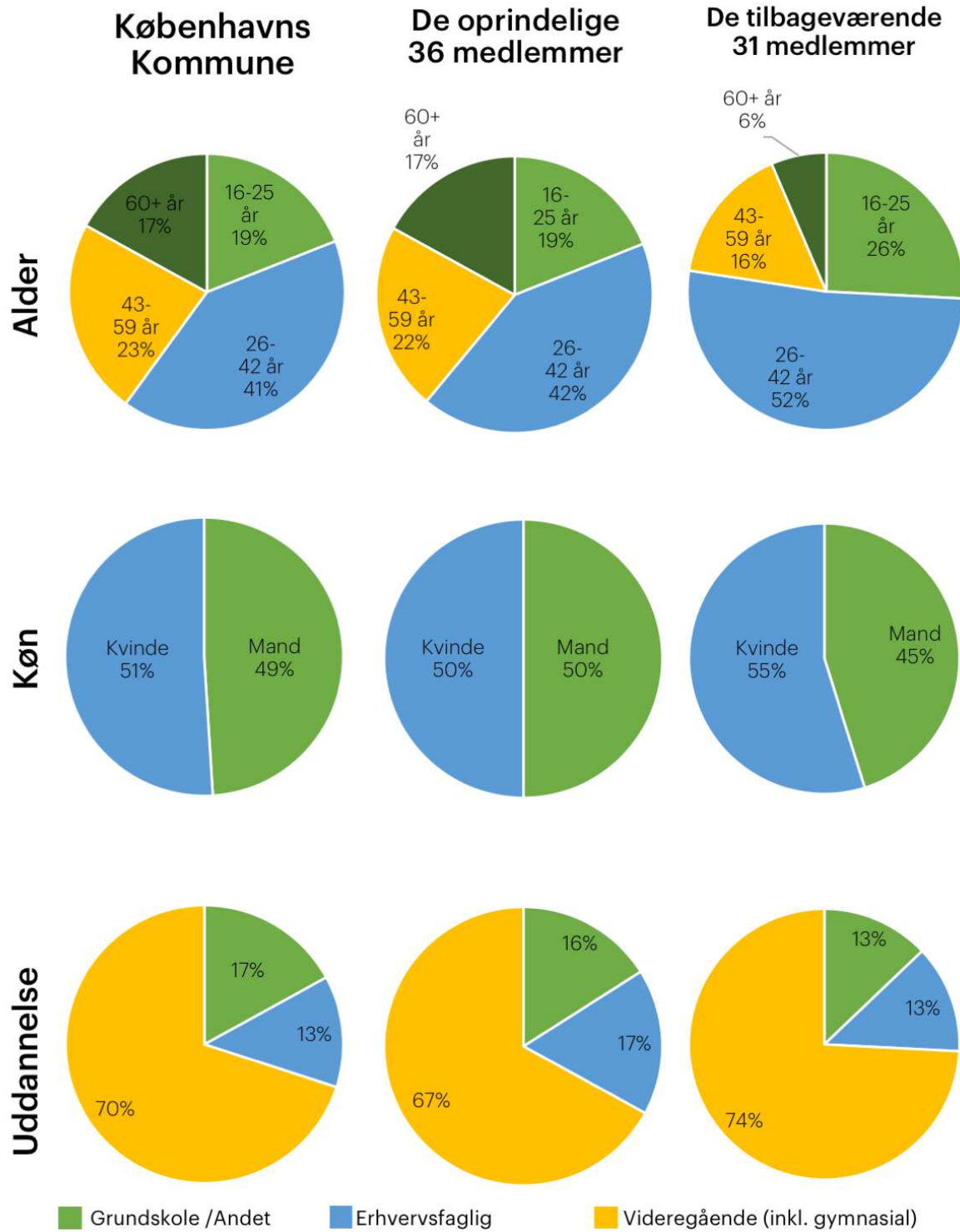
² Ifølge "Udkast til Københavns Kommunes Integrations- og medborgerskabspolitik 2023-2026" er der 100.826 borgere med minoritetsetnisk baggrund, og ifølge Københavns Kommunes statistikbank bor der 655.727 borgere i København.

Figur 1 viser, hvor mange deltagere i Københavnersamlingen, der tilhørte en given minoritetsgruppe. Den grønne søjle viser antallet ved Københavnertingets start og den blå ved Københavnertingets afslutning. Flere deltagere tilhører flere minoriteter på samme tid. Minoritetskriterierne er fordelt på hhv. 12 københavnere ved det oprindelige Københavnerting og 11 københavnere ved Københavnertingets afslutning.

Frafald

Det er ikke ualmindeligt, at enkelte medlemmer af en et borgerting eller en borgersamling falder fra i løbet af arbejdet. Derfor er der undervejs sket en udvikling i den endelige sammensætning af Københavnertinget. På figur 2 på næste side ses sammensætningen hos de oprindelige 36 medlemmer samt de 31 københavnere, der var med hele vejen igennem, sammenlignet med sammensætningen i Københavns Kommune. Forud for Københavnertingets arbejde blev det besluttet at rekruttere én ekstra ung samt én ekstra udsat, da erfaring viser, at der i disse grupper, er stor sandsynlighed for frafald i løbet af forløbet. I modsætning til vores forventninger, var det særligt gruppen af personer over 60 år, der oplevede frafald. Som det ses af figur 2, resulterede det særligt i, at aldersfordelingen blev forskudt til fordel for unge, da 4 af de 6 oprindelige medlemmer over 60 år faldt fra i løbet af forløbet, hvilket bl.a. skyldtes sygdom.

Figur 2: Sammensætningen hos de oprindelige 36 medlemmers samt de 31 borgere, der var med hele vejen igennem, sammenlignet med sammensætningen i Københavns Kommune.

Del 2

Indledning fra Københavnertinget

Kære politikere i Københavns Borgerrepræsentation og alle udvalgene

Tak for invitationen og for muligheden for at komme med vores anbefalinger til, hvordan København kan udvikle sig til at være en by *med trivsel og rum til alle*.

Vi er alle københavnere, og vi er fælles om at være meget optagede af, hvordan vores by kan udvikle sig. Vi er stolte af at bo i København, men oplever også, at der er nogle meget vigtige valg, vi skal træffe for, hvordan byen skal udvikle sig godt. Dermed kommer det ikke til at blive muligt at fortsætte helt som vi gør i dag. Vi er meget forskellige - her er både gamle og unge, Sydhavn og Østerbro, nogle af os taler ikke dansk, andre har skullet hjælpes lidt for at kunne være med. Vores oplevelser af, hvordan det er at leve, arbejde, færdes og bruge byen er altså vidt forskellige. Nogle af os har oplevet, at det er svært at få adgang til at være med. Men vi har delt mange af de vigtigste værdier og har nærmet os hinanden og står som medlemmer sammen bag disse anbefalinger.

Samlet set er vi enige om, at København er for alle - ikke kun for os, der bor her, men også for gæster, turister, studerende, erhvervsdrivende og pendlere. Vi synes ikke, at det giver meget mening at udvikle en vision for København, der har et for ensidigt fokus på os, der har adresse her. København er og skal være så meget mere.

Vi er bekymrede over, hvordan København også i fremtiden kan rumme personer med lavere indkomster. Det er et problem, at byen udvikler sig i en ulige retning, hvor boligerne bliver dyrere og dermed afskærer grupper i befolkningen fra muligheden for at bo i byen.

Vi er også enige om, at vi faktisk finder det rystende at erkende, at København er en by, mange oplever som uinviterende og til tider diskriminerende. Det er slet ikke godt nok. Det kan ikke gradbøjes. Man skal som medborger have adgang, føle sig tryk og velkommen, og det må ikke være en kamp at deltage eller bruge det, man gerne vil. Og det gælder uanset, om man er brun, har et handicap, er gammel, psykisk syg, har en anden kønsidentitet end flertallet eller på anden vis er anderledes end normen.

Vi oplever, at der er pres på byen. Og at det at skabe åndehuller, mødesteder og anledninger til at mødes bliver afgørende for, at der ikke er for mange, der skal blive stressede og ensomme. Byen er blevet for stor til, at det sker af sig

selv - og måske skal vi se, om vi kan skabe landsbyer i byen, hvor vi hænger mere sammen i fællesskaber.

Vi er enige om, at trivsel og det gode liv hænger meget sammen med, at vi bevæger os! Men vi oplever, at der er for mange for hvem, det enten er for dyrt, for besværligt eller for svært at være med. Vi vil derfor have mindre fokus på at bygge sportshaller og store fodboldbaner - og mere på at få bevægelse ind i alle mulige daglige "rum".

Det er klart for os, når vi ser på alle vores forslag, at der ikke er plads til det hele i byen - i hvert fald ikke, hvis vi bruger byen, som vi gør nu. Vi er enige om at anbefale, at der skal være færre biler i byen. Det giver ikke mening for os at skulle vælge mellem grønne arealer og bevægelse: Vi synes derimod, at det rigtige valg står mellem grøn og bevægelse over for trafik - og mener endog, at disse behov kan samtænkes frem for at "bekrige" hinanden.

Byens udvikling er ikke jeres ansvar alene! Men vi taler ikke nok sammen! Der er ikke nok dialog mellem borgere, øvrige brugere og kommune. Hvis der skal skabes indflydelse, kræves det, at der først er dialog frem for monolog.

Vi har været glade for at være medlemmer af Københavnertinget. I vores øjne er der ingen tvivl om, at en del af vejen frem er mere borger-inddragelse og flere reelle muligheder for i fællesskab at lave gode løsninger. Vi håber, I vil læse med lige så meget entusiasme, som vi har skrevet med. Og at I vil arbejde for, at der kommer politik ud af det! Som ikke skal ned i siloer og splittes ad i atomer. For de gode løsninger bor på tværs - og det er i den ånd, vi har lavet dem.

På vegne af Københavnertinget,

Redaktørgruppen; Charlotte, Abimbola, Anders og Ida

Københavnertingets guidende værdier

Velvære - vi vinder alle med en by, hvor vi alle trives.

By, der inviterer til nærvær, relationsdannelse og aktiviteter. Fællesskab og ro, på tværs af forskellige grupper af mennesker med plads til divergerende behov.

Tegn på, at der er sket nok

- At folk har lyst til at være udendørs og være en del af fællesskaber og med i aktiviteter.
- At hele byen har pladser og steder (kulturhuse, biblioteker, kirker) som er rare at opholde sig i, også udenfor brokvartererne.
- At der er lege, mulighed for at finde og deltage i mindre aktiviteter, få historier og andre aktiviteter i byrummet. Et godt eksempel er demensbænken ved Damhussøen.
- Reduceret mistrivsel og ensomhed.

Medmenneskelighed - i København er mangfoldighed styrken i forskellighed.

Tolerance og empati for andre mennesker. Plads til alle, så alle kan have succes og trives – baseret på deres unikke præferencer.

Tegn på, at der er sket nok

- Mere og bedre integrering af andre kulturer i hverdagen, på skoler og i bybilledet.
- Mere tålmodighed og overbærenhed i hverdagen (trafik, bilkøer, indkøbssteder, nattelivet).
- Større trivsel hos udsatte grupper såsom LGBT+ og etniske minoriteter.

Alle skal passe på København - fællesskab i stedet for kun "mig, mig, mig"

Vi skal tage ansvar for at passe på vores by og hinanden. I trafikken, i byrummet, i køkulturen og i byen generelt.

Tegn på, at der er sket nok

- Vi er generøse i vores brug af byen ved at være hensynsfulde i fx trafikken.
- Mere samtransport og andre tiltag, hvor folk mødes.
- Mindre dark design og NIMBY (not in my back yard).
- Større brug af byen (idræt, fælleshaver, kunst, leg, osv.).
- Et større engagement i byen fra borgerne - se på data, debat, deltagelse og mere borgerinddragelse.

Bæredygtige byrum - både økologisk, socialt og økonomisk

Sammenhænge og flerfunktionalitet. Der skal være udsigt og adgang til grønt, og cirkulær økonomi skal fylde mere. Der skal være plads til alle – også for udsatte/hjemløse i vores byrum. København skal have flere mindre og lokale byrum med mulighed for aktivitet og for at møde andre.

Tegn på, at der er sket nok

- Større social kapital - flere har oplevelsen af at have adgang, fællesskaber og deltagelsesmuligheder også uden for de klassemæssige rum byen er opdelt i.
- Mindre klimaaftryk.
- Bilfri gader og flere der bruger ikke-motoriseret transport.
- Nærhed til grønne rum.
- Mere genbrug (cirkulær tankegang og upcycling) samt flere byttecentraler som er bemandede.

København er for alle - forskellige grupper i samfundet kan bo i København side om side

Alle forskellige økonomiske klasser skal kunne bo i København. Derfor skal vi have et mangfoldigt boligmarked, både økonomisk og størrelsesmæssigt. Fokus i byen skal være på borgerne frem for på profit.

Tegn på, at der er sket nok

- Der bliver udført vedligeholdelser og reparationer af bygninger.
- Liv og aktivitet i alle områder det meste af tiden (ingen spøgelsesbydele).
- Repræsentation af alle aldersgrupper i Københavns boliger.
- Flere forskellige boformer, der passer til forskellige grupper.

Københavnertingets anbefalinger

Københavnertinget har besluttet sig for syv endelige anbefalinger. Til hver anbefaling knytter der sig en række helt konkrete initiativer, som Københavnertinget foreslår.

Medlemmerne af Københavnertinget besluttede på den sidste samling, at de var tilstrækkeligt enige om de endelige anbefalinger til, at det ikke var nødvendigt at stemme om, hvorvidt man støtter anbefalingerne og initiativerne. I stedet valgte Københavnertinget at tilkendegive, hvilke anbefalinger de enkelte medlemmer gerne ville prioritere. Derfor vil der inden for hver overordnet anbefaling være tre initiativer, der er blevet fremhævet som de vigtigste for medlemmerne. Det er altså de initiativer, som medlemmerne helst ser, at politikerne i Borgerrepræsentationen gennemfører.

De samlede anbefalinger for et København med trivsel og rum til alle lyder:

- 1. Vi ønsker en mere inkluderende, lige og inviterende by*
- 2. Vi skal bekæmpe diskrimination i København*
- 3. Et København, hvor alle har indflydelse på og er medskabere af byen*
- 4. En by, der tager vores trivsel og sundhed alvorligt*
- 5. Den naturnære og grønne foregangsby*
- 6. Bevægelse for alle på tværs af byen*
- 7. Mere og bedre kollektiv, sam- og ikke-motoriseret transport*

#1 En mere inkluderende, lige og inviterende by

Vi ønsker en blandet by, hvor vi som borgere med forskellige, socioøkonomiske baggrunde mødes mere og får bedre forståelse for hinanden og dermed sikrer sammenhængskraften i byen. Vi mangler flere åbne, grønne og sociale arealer, hvor alle kan opholde sig og se hinanden i øjnene. Det vil også mindske den stigende ensomhed hos os, der bor i København. Der skal være mere opmærksomhed på de socialt udsatte og personer med lav indkomst, som kan have udfordringer med at deltage i sociale fællesskaber. Kommunen skal gå forrest i samarbejdet med lokale aktører for holistiske og inkluderende løsninger.

Vi foreslår helt konkret

København skal være en by, hvor alle har lige adgang til at bo og leve et inspirerende liv med adgang til rekreation og sociale fællesskaber. Vi vil have, at København skal være en by, hvor grønne opholdsrum i det offentlige bliver prioriteret.

1. **Aktivt fokus på lighed i boligpolitikken.** Københavns boligpolitik skal sigte efter, at alle indkomstgrupper har mulighed for at bo i København. Derudover skal der også sigtes efter, at alle kvarterer bliver blandede og mangfoldige, så flest mulige typer af mennesker kan mødes og fordomme nedbrydes.
2. **Kommunale opkøb af grunde til rekreativt brug.** Kommunen skal sikre og prioritere, at der er grønne og ikke-kommercielle, sociale rum. Det kan både ske gennem multifunktionalitet i allerede eksisterende byrum og gennem opkøb og udlægning.
3. **Der skal prioriteres flere billige almene boliger,** som kan betales af almindelige lønmodtagere som fx sygeplejersker, folkeskolelærere, politi etc.
4. **Fleksible boligformer med forskelligartede beboersammensætning,** fx bofællesskaber, kollektiv eller allerede igangværende initiativer, fx kombination af kollegie og ældreboliger.
5. **Stille krav om diversitet i nybyg.** Bedre håndhævelse inden for regulering af krav af almene boliger i nybyg samt større bindende krav til bygherrer.
6. **Undersøge og nytænke tiltag, der begrænser boligspekulation.** Det kan være gennem huslejeloft, beskatning af boligsalg eller andet. Det gælder for både store udlejningsvirksomheder og privatpersoner. Vi skal sikre, at københavnerne ikke bliver presset ud af deres by og at mulige tilflyttere ikke afskrækkes.

#2 Vi skal bekæmpe diskrimination i København

Diskrimination er en stor udfordring for alle, der ikke passer ind i "normalbilledet" i København. Det er et problem, fordi det skaber utilfredshed og mistro blandt dem, der oplever diskrimination, og kun forstærker fordommene hos dem, der ikke oplever diskrimination. Det er ikke kun et problem for dem, der oplever diskrimination, men for samfundet generelt. Vi ønsker at bekæmpe alle former for diskrimination.

Diskrimination er diskrimination - vi mener ikke, man kan skelne. Alle skal have mulighed for at være i København. Bag diskrimination ligger en større frygt for det ukendte og alt det, der ikke passer ind i "normalbilledet".

LGBT+ personer føler sig latterliggjort, ignoreret og udelukket fra normale aktiviteter, offentlige rum og i kommunen, og det har bl.a. ført til en høj selvmordsrate. Der er også stor diskrimination af farvede mennesker i nattelivet og diskrimination af udlændinge generelt. Samtidig er det tydeligt, at København ikke har styr på at sikre adgang til byen for mennesker med handicap.

Mange har interesse i og ansvar for, at problemet bliver løst. Kommunen skal sikre rammerne for, at alle kan leve et godt liv, men også alle os medborgere, da vi hver især har et ansvar for at sikre at andre trives, og at der ikke opstår sociale spændinger.

Vi anbefaler helt konkret

I København skal der gøres en indsats for at mindske diskrimination og fordomme mod alle grupper. Byen skal ikke ekskludere nogen uanset forskelle i fx hudfarve, seksuel orientering, køn, alder, mobilitet, etnicitet, fysisk handicap eller psykiske lidelser. København skal gå foran, så ingen bliver diskrimineret.

1. **Adgang for alle.** Offentlige nye steder skal være tilgængelige for alle grupper. Man skal ikke være fysisk forhindret eller føle sig utryk, hvis man gerne vil bruge byens fysiske rum. Der skal være muligheder for alle i København. Ingen grupper skal overses, og især de grupper, der har svært ved at bruge byens rum nu, skal prioriteres.
2. **En del af København.** Der skal være et øget fokus på kulturel udveksling generelt. Fx kan der lanceres både kampagner og undervisningsmateriale, der fortæller om andre kulturer, nationaliteter og andre sårbarhedsparametre. Det skal ikke kun komme fra skolerne, men også nå ud til borgere i alle aldre. Et tegn på succes er, hvis folk diskuterer og engagerer sig i emnet diskrimination og gør det på en tolerant og nuanceret måde, inkl. sprogbrug/ordvalg.
3. **Ikke-diskriminerende ansættelser og nemmere adgang til job for udlændinge.** Kommunen skal ikke kun selv gå forrest, men også arbejde for at sikre, at alle aktører ansætter på baggrund af relevante kvalifikationer og ikke lader bevidste eller ubevidste fordomme råde. Et anbefalet tiltag i den forbindelse er at fjerne unødvendige oplysninger

ifm. jobsøgningen.

4. **Frivillig mentorordning for familier og forældre**, hvis børn/pårørende oplever diskrimination, match og støt familierne/andre med nogen, der selv har oplevet det.
5. **Buddy-ordninger og peer-to-peer-tilgang** til unge mennesker, der oplever diskrimination.
6. **Trygge byrum for alle - herunder safehouses**, og især minoriteter, LGBT+, kvinder, sikring mod vold, "hate-crimes", seksuelle overgreb, drugging. Evaluering af politiindsatser, tryghedsvagter, lys/video overvågning på stationer, togkupeer med henblik på at opnå mere evidens for, hvad der virker. Lær fra andre lande og andre byer fx Ålborg, Jomfru Anes gade "Safe House" initiativer.
7. "Hjemløse ravne": Frivilligruppe i stil med "Natteravnene", der engagerer sig med hjemløse. Kan potentielt være nogen, der har haft lignende oplevelser.
8. Kommunen skal skabe en **successtruktur for hjemløse**, så de kan blive integreret i samfundet igen, fx skabe programmer hvor man kan komme med igen, dele succeshistorier om hjemløse, der bliver integreret i samfundet igen, skabe uddannelsesprogrammer, der kan få hjemløse i arbejde, indføre en peer-to-peer eller mental ordning.
9. **Offentlig kommunikation og hjemmesider skal være tilgængelige på engelsk**. Desuden skal der informeres på engelsk om forskellige begivenheder og højtidere, der fejres i bybilledet.
10. **Der skal være et øget fokus på kulturel udveksling generelt.**

#3 Et København, hvor alle har indflydelse på og er medskabere af byen

Hvis der ikke er inddragelse af borgere og andre aktører, så risikerer vi løsninger, som vi ikke føler passer til vores behov. Bl.a. fordi politikerne vil have et for dårligt udgangspunkt og ende med at løse udfordringer, der ikke nødvendigvis er centrale for os borgere. Uden inddragelse risikerer man også, at vi borgere ikke engagerer os i lokalområderne og byen som helhed.

Risikoen ved det er, at man føler sig magtesløs og ikke oplever, at forholdene kan forandre sig til det bedre, eller at man ikke er en del af et fællesskab.

Vi anbefaler helt konkret

København skal gå forrest, når det kommer til inddragelse af både borgere og aktører i byens udvikling.

1. **Alle de forskellige demokratiske muligheder for at deltage skal styrkes.** Det skal ligeledes gennemtænkes, hvordan de forskellige formater (lokaludvalg, ældreråd, ungeråd, Københavnerting og Københavnersamlinger med mere) bedst muligt arbejder sammen.
2. **Kommunen skal facilitere, at de stemmer, der normalt ikke høres, kommer med i samtalen.** Ellers er det kun den samme gruppe, som bliver hørt.
3. Kommunen skal forventningsafstemme og være oprigtig om indflydelse - er den reel, og kan borgerne ændre noget? **Inddragelsen skal være reel og ikke ske, når beslutningerne allerede er truffet.** Kommunen skal kun bede om input, som den rent faktisk kan og vil håndtere.
4. **Vi oplever, at Københavns kommune ikke kan håndtere flere henvendelser,** end der allerede er nu. Det er et problem, da erhvervsvirksomheder og borgere vælger København fra pga. byggesagstider eller udredning af børn og unge.
5. **Skab et kommunalt årshjul og meget mere direkte kommunikation,** hvor man kan se forandringer i sit lokalområde, og hvor man som minimum kender datoerne et halvt år i fremtiden. Det skal både gælde kulturelle og trafikale ændringer. Mange borgere bliver ikke informeret om store arrangementer - særligt i indre by - ej heller om, hvordan en dialog kan og skal foregå.
Det kan være en udvidelse af den allerede eksisterende platform BRUG BYEN. Alle borgere skal kende platformen og have en klar forståelse af funktionen:
 - Der skal være detaljegrad som, hvornår der er spærret af, hvor længe der er spærret af, hvilke busser der ændrer rute.
 - Foreninger lover at sætte sedler op og varetage kommunikation, men det lykkes ikke. Stil krav til dette.

- Lav en "er du nabo"-knap med diverse relevante informationer ifm. store arrangementer.
 - Et eksempel på god kommunikation er "nem affaldsservice", og de foldere som kommer i postkassen - det kunne også overføres til e-Boks.
 - Wonderful Copenhagen og lokaludvalg skal bære kommunikation ud til hhv. turister og borgere.
6. **Kommunalpolitikernes dag/folkemøde.** Beslutningstagere skal ud at møde os borgere og andre aktører, hvor vi er. På den måde bliver kommunen oplevet som en aktør, der er til stede, hvor borgerne er. "Københavnspolitikernes Døgn" ligesom Forskningens Døgn, hvor man årligt kan booke en politiker i to timer til dialog og spørgsmål kunne være en model. Man skal være over 25 borgere, for at der kommer en politiker ud. Politikerne har x antal timer, man kan booke i løbet af denne dag.
7. **Udvidet borgerservice - udvidede åbningstider på borgerservicecentre.** Udvidet med aftenåbent og søndagsåbent, så det faktisk er meget mere åbent, når folk har fri og tid frem for fokus på, at medarbejderne skal have et 9 - 17 job.
8. **Borgerservicecentre kan i højere grad bruges til at kommunikere via plakater** fx om store arrangementer, vejarbejde og generelle ændringer i dagliglivet. Til de mennesker, som ikke er digitale, skal der være informationshjul, hvor der kan kommunikeres og mennesker at henvende sig til. Færre lokationer, men mere bemanning og udvidet åbningstid til fx kl. 21 syv dage om ugen.
9. **Kommunen skal facilitere og rammesætte deltagelse og inddragelse.** Der skal hjælp til papirarbejde og formaliteter. Generelt skal deltagelse i byens liv gøres lettere. Der skal oprettes bemandede kulturhuse/Borgerservice ud over almindelig arbejdstid. Hvor man kan henvende sig med gode ideer og få hjælp til kommunikation med kommunen. Det er, fordi mange mennesker går på arbejde i åbningstiden.

#4 En by, der tager vores trivsel og sundhed alvorligt.

Der er alvorlige problemer med manges sundhed og trivsel i byen. Hvad kan byen tilbyde og gøre for, at vi alle trives i byen samtidig med, at vi sørger for, at særligt udsatte/sårbare grupper også trives?

Der er mangel på kendskab til mentale udfordringer. Borgere, der oplever mentale problemer, har det svært med at være en del af fællesskabet, og fællesskabet har nogle gange svært ved at rumme dem. Det kan bidrage til en forværring i deres tilstand. Mange københavnere er også ensomme, hvilket kan føre til mistrivsel og isolation. Vores oplevelse er, at ensomhed fremmes af byen - måske skal der arbejdes med større landsbyfølelse i byen. Vi er også bekymrede for, at brugen af digitale medier kan medføre og forstærke mistrivsel og isolation. Det er en stor udfordring, der er svær at kæmpe imod, fordi de samtidig er et vigtigt redskab til uddannelse og arbejde. Der skabes ekkokamre, der bidrager til isolation. Man bliver afhængig.

Mistrivsel er alles problem og kan ramme alle. Dermed har mange forskellige aktører både i form af kommunen, skoler, foreninger og arbejdspladser ansvar for at være med til at løse problemet sammen med den enkelte borger.

Vi foreslår helt konkret

København skal være en by, hvor der er et stort fokus på, at flest muligt trives. Det betyder fx, at mentale udfordringer aktivt adresseres, og at byen indrettes på måder, der bekæmper ensomhed, hjælper udsatte grupper og er tryk for alle mennesker. Der skal ske et skifte væk fra symptombehandling og i stedet fokuseres på forebyggende arbejde for at opdage begyndende mental mistrivsel tidligere og hurtigere give/få adgang til hjælp.

1. Fællesskabsfremmende og ensomheds forebyggende initiativer

Kommunen skal facilitere og hjælpe til med, at der opstår flere fælles projekter - fx fælles haver eller udsmykning af byrum. Det vigtigste er, at der opstår muligheder for, at folk kan mødes og måske arbejde eller spise sammen, fx "community gardens", fællesspisning på "vejen" eller i opgangen på specifikke ugedage, fælles spil, der kunne være brætspilsområder i byen, skakborde.

"Mødregruppe"-princippet for folk i nærmiljøet (maks. 0.5-1 km væk ligesom med mødregrupper) med andre ligheder som fx at blive enlig med et barn, være enlig med et barn, arbejdsløse, stressramte, gammel, ensom. Det skal faciliteres, at man mødes fx uden for hjemmet på café/gåtur og gøre det nemt og billigt/gratis, så man kan overskue det.

2. Større tryk for udsatte/sårbare grupper

Specialiserede tilbud til individuelle grupper af udsatte, fx boligtilbud

til hjemløse (housing first til hjælp for hjemløse med inspiration fra bl.a. Finland). Beskytte psykisk syge, udsatte og misbrugere mod, at deres lejligheder overtages af "bander", pushere med videre.

Socialarbejdere til stede i særligt udsatte områder – sociolancen, natteravne m.m.

Tryggere herberger, og herunder herberger alene for kvinder, LGBT herberger med mere. Måske segregerede enheder, men man skal være tryk, hvor man sover.

Trykke byrum, hvor der også er fokus på udsattes behov for fx en pilsner, få luftet hunden, sidde og drikke med vennerne på en tryk måde. Både for den udsatte selv, men også for forbipasserende eller andre brugere af pladserne. Fx godt og dårligt på Christianshavns Torv. Her er tryk, men de udsatte fylder lidt for meget på torvet. Evaluering af politiindsatser, trykhedsvagter, lys/video overvågning på stationer, togkupeer med henblik på at opnå mere evidens for, hvad der virker. Lær fra andre lande og andre byer fx Ålborg, Jomfru Anes gade "Safe House" initiativer.

Kampagner for at skabe bedre kultur ifm. at drikke og ryge i det offentlige rum. Vi oplever, at gæster i byen med andre kulturelle baggrunde bliver utryk af den drikke-kultur, der er i byen.

3. **Større forståelse og tolerance og hjælp til mennesker med mentale udfordringer**

Familierne selv skal kunne få hjælp tidligt, så skaderne kan forebygges og barnet kan blive i sin familie. Mere støtte til familierne, måske hjælp i hverdagen med at få børnenes hverdag til at fungere. Måske samtaler med nyligt enlige omkring, hvordan hverdagen håndteres.

Undervisning og flere ressourcer i institutioner og skoler til forebyggelse. Herunder undervisning af børn og unge i psykisk trivsel, så der opstår et større kendskab med henblik på dels at kunne erkende, om man selv har brug for hjælp, og dels får tolerance/forståelse for andre, der ikke har det så godt.

Der skal generelt være bedre viden om, hvordan mental sundhed styrkes. Det skal kommunen være med til at skabe gennem kampagner og andre indsatser, der kan modvirke stigmatisering.

Muligheder for hjælp inden man bliver meget syg. Der skal være flere tilbud til folk, der har det svært mentalt, men som endnu ikke er blevet meget syge. På den måde kan en tidlig indsats være med til at gøre en afgørende forskel.

Arbejdspladser, herunder kommunen, skal arbejde på, at flere med mentale udfordringer kan få en arbejdsplads. Kommunen skal være med til at fremme tiltag, herunder workbuddies, der kan have en

gavnlig effekt. Der skal også være flere jobs, hvor krav er lave - fx køre rundt og tømme skraldespande i parker, men med fokus på et inkluderende arbejdsfællesskab.

#5 Den naturnære, grønne foregangsby

Grønne arealer er vigtige for trivsel, bevægelse, klima og biodiversitet. De er også samlingsrum for alle os, der bor i byen, og de betyder meget for vores trivsel. Uden fællesarealer går vi forbi hinanden, og skellet mellem os bliver dybere og sværere at krydse.

Samtidig er vi midt i en global klima- og biodiversitetskriser. Den medfører en række konsekvenser såsom skybrud og øget vandstand helt lokalt. Naturen er ikke vores alene, og biodiversiteten må prioriteres i højere grad. Det er alles problem og rammer mennesker ikke kun i København, men også globalt. Kommunen skal sammen med andre myndigheder gå forrest, men alle borgere har et medansvar, når det kommer til at løse problemet.

Vi anbefaler helt konkret

København skal være en foregangsby på det grønne område. Det grønne skal prioriteres således, at der både er fokus på at nedbringe CO₂-udledningerne og også at sikre mere bynær natur. Alle skal have adgang til grønne byrum.

1. **Københavns Kommune skal sammen med andre myndigheder og bygherrer gå sammen om at lave regler og forudsætninger, der sikrer grøn udvikling og velvære i København.** Flere levende udearealer med god udnyttelse af byrummet, som Christiania med beboelse, kultur og natur, den Røde Plads med cykelsti, legeplads, skating og events, Kødbyen med natteliv, caféer og erhverv m.m.
2. **Flere små og grønne byrum og bynær natur, da det ikke kun er godt for biodiversiteten, men også for mennesker.** Det kan være med til at give flere københavnere muligheden for naturoplevelser. Byrummene skal også invitere til socialt samvær. Rammesætningen om max 500 meter til et grønt område fra private boliger må ikke yderligere eroderes.
3. **Multifunktionelle levende rum, hvor natur både hjælper biodiversiteten og klima, men også har andre gavnlige effekter ift. trivsel, samvær og bevægelse.** Et eksempel er den helende have i Bispebjerg eller områder, der inviterer til bevægelse. Et andet eksempel kunne være en park, der om sommeren bruges til solbadning og fodbold, og om vinteren bruges til vildmarksbadning og

sauna (mobile enheder), som kan være med til at skabe liv i de mørke vintermåneder. Hvor der er mennesker, er der kaffevogne, som eksempel.

4. **Flere steder med grønne trafik initiativer som fx bilfri områder.** Biler udleder både drivhusgasser og partikler. Derfor skal der eksperimenteres med at skabe flere rum i byen, hvor der ikke er biler, men i stedet liv og eventuelt mere natur. Der må gerne eksperimenteres og skabes midlertidige bilfri rum og flere delebilsparkeringspladser for at mindske behovet for privatbiljerskab.
5. **Fokus på genbrug og reovering.** Større fokus på, at vi ikke bare bygger nyt i København, men i højere grad undersøger, om der kan reoveres i stedet. Reovering skal ikke betyde højere standarder, bare vedligeholdelse og opdatering i bæredygtige materialer. Ved nybyg skal flest mulige materialer, lokal karakter og kultur være genbrugt. Eksperimenter med at skabe flere boliger i de bygninger, vi allerede har, fx ved hvad vi i Københavnertinget har døbt "lejligheds oversavning".
6. **Implementering af nye måder at måle økonomi og velstand på, København skal arbejde med andre måder at måle økonomien såsom doughnutøkonomi.** Rammesætninger der tager hensyn og muliggør rotation i byen både socialt og økonomisk. Derved bliver pengene i byen, men den udvikler sig stadig med friske mennesker og tilflyttere. Det skal være nemt at flytte lidt rundt i de forskellige faser af Københavnerens liv, og stilstand på grund af økonomi skal mindskes. Bopælspligt eller kaos. Mindske ejendomsspekulation. Boliger er til mennesker, ikke til investering. Gode boligmuligheder, god trivsel, bedre arbejdsindsats og dermed udbytte.
7. **Krav om grønne tiltag ved nybyg.** Når der bygges nye områder, skal der stilles krav til grønne tiltag. Det kan være levende facader, begrønning af tage og gårde, vedvarende energi såsom solceller eller lokale klima tiltag m.v.
8. **Vigtigt, at der er styr på finansiering,** da grønne løsninger kan være dyrere på den korte bane, men der skal indregnes helhedsøkonomi over længere tid. En grøn by er en vigtig prioritering, selvom det muligvis kan være dyrere i opstarten. Der skal være store fordele ved langsigtede grønne lån, som fremmer langvarig velfærd i byen.

Generelt skal investeringer og udvikling i København have et langsigtet perspektiv. Evt. en 50-års plan ved nybyg eller større fornyelsesprojekter og sikre let mulighed for fornyelse af bygningers forsyningsnet (vvs, el og isolation m.v.).

9. **Grønne tiltag på eksisterende bygninger.** Krav til renovering af eksisterende bygninger om indarbejdelse af grønne tiltag, såsom solceller, levende facader, mv. Kampagner fra kommunen, der forklarer og demonstrerer vigtigheden og værdien i grøn omstilling/udvikling samt lavpraktiske vejledninger til, hvordan sådanne tiltag kan gennemføres af borgere såvel som virksomheder – både mht. tilladelser og ”teknisk” set (materiale- og designforslag/- anbefalinger).
10. **Vi skal prioritere små og mellemstore virksomheder i byen** for at fremme et mangfoldigt og inspirerende erhvervsliv og modvirke et bybillede domineret af få, store virksomheder.
11. **Bevare og modernisere gamle historiske bygninger og indtænke dem i byudviklingen.** At bevare og integrere fortiden har ikke blot (kulturel) værdi i sig selv, men minder om, at vi tilhører en større fortælling, som alle bør bidrage positivt til, så den kan fortsætte. Derudover eksemplificerer sådanne renoveringer/moderniseringer også muligheder for genbrug.
12. **Flere fristeder** (aktiviteter, graffiti, frirum for skæve eksistenser) og mødesteder i det offentlige rum, tilrettelagt efter forskellige grupper og deres behov. Inddrag de udsatte i beslutninger og initiativer.

6 Bevægelse for alle på tværs af byen

Vi vurderer, at i en by uden bevægelse stiger risikoen for, at folk bliver syge, i dårligere humør og ikke mærker deres kroppe. Det er ikke kun skidt for den enkelte, men også skidt for samfundet, da der kommer større udgifter. Problemerne er størst for dem, der ikke har råd til at bruge byens bevægelsestilbud - ældre, svage, ensomme eller udsatte på anden vis - og dermed ikke får bevæget sig. Men det gælder også dem, der mangler overskud til sunde vaner såsom bevægelse generelt.

Men selv hvis folk gerne vil bevæge sig, er der ikke nok steder (især i de kolde perioder) og ikke nok forskellighed i udbud. Flere steder/ruter/stier for alle (også for dem med barnevogn eller i kørestol, eller i en lang kjole).

Vi foreslår helt konkret

Vi skal have en by, hvor alle kan både bevæge sig og få deres hverdag til at gå op. Bevægelse skal være let og tilgængeligt for alle på tværs af motoriske færdigheder, fysisk form, alder, kulturel baggrund og påklædning. Muligheden for bevægelse findes alle steder og skal derfor tænkes ind i alle løsninger og ikke nødvendigvis være i dyre sportsfaciliteter og store pladskrævende fodboldbaner.

1. **Brug af skolers haller efter lukketid.** Alle kommunale skoler (og hvis muligt private skoler) og idrætsanlæg skal bruges mest muligt. Derfor skal det være muligt at leje disse, når de ikke benyttes.
2. **Tænk bevægelse ind i byens rum.** Et busstoppested er ikke bare et busstoppested. Det kan også være en invitation til at være aktiv. Ved at lade sig inspirere af fx Konditaget i Nordhavn kan der oprettes en masse små lejligheder til bevægelse rundt om i byens rum. Der kan være skilte med information om, hvordan man kan bruge stedet til at bevæge sig. Det skal være et genkendeligt piktogram, som minder os om, at vi skal bevæge os, og som lokker os over til stien, redskaberne osv.
3. **Tillad badning alle steder.** Alle steder, hvor det er forsvarligt, skal det være muligt at bade gratis. Det letter presset på de eksisterende badesteder og åbner byen op for dens beboere.
4. **Motion må gerne være legesygt og inviterende.** Derfor skal der oprettes initiativer, der inviterer borgere til at gøre noget aktivt. Det kunne være skattejagt, dans eller andet der appellerer. Det kan være kulturelle eller historiske QR-kode-stier eller app-skattejagt.
5. **Flere sociale tilbud for unge og især for unge i udsatte boligområder.** Tilbud til skolebørns familier for billigere foreningsmedlemskab. Mere "sportsafprøvning" i folkeskolen fremfor "klassisk idræt".
6. **Ekstra fokus på dem der har svært ved at bevæge sig i hverdagen.** Kommunen skal i højere grad arbejde opsøgende, når det gælder dem, der har svært ved at bevæge sig i hverdagen. Det kunne fx være ældre. Herunder skal udeservering ikke gøre det umuligt for gående at bruge

fortovene.

- 7. Kommunen skal fortælle borgerne om små og nemme måder at bevæge sig på i hverdagen.** Det kunne være kampagner for at bytte kaffepauser ud med bevægelsespåuser og/eller at integrere bevægelse/idræt ind i sin transport (se anbefalinger vedr. ikke-motoriseret transport ovenfor). Eller hver gang man gerne vil scrolle på sin mobil, er det bedre, at folk bevæger sig. Eller billeder eller QR-koder på busstoppesteder med eksempler på, hvordan man kan bevæge sig, mens man venter.

#7 Mere og bedre kollektiv, sam- og ikke-motoriseret transport

Der er sundheds-, miljø- og sikkerhedsmæssige samt økonomiske fordele ved at fremme ikke-motoriseret, sam- og offentlig transport, og samtidig begrænse motoriseret privat- og erhvervs transport. Elcykler med grøn strøm er bedre end biler og udleder også færre partikler.

Vi skal have antallet af biler reduceret i København - og det kan bl.a. være med til at skabe plads til alle de andre ting, vi gerne vil bruge pladsen på.

Desværre er der i København for dårlig kollektiv transport, for lidt samtænkning af transportmuligheder mellem individuelle borgere og for dårlige vilkår for bløde trafikanter, og især dem til fods. Derfor vælger nogle bilen frem for at benytte sig af andre transportformer.

Vi vil ikke symptombehandle, men ændre på transportkulturen: Gør ikke-motoriseret transport mere attraktiv og motoriseret transport mindre attraktiv.

Trafikken i København skal være sikker, billig, sund og miljørigtig. Der skal skabes en by, hvor kollektiv og ikke-motoriseret transport fylder mere, mens privatbilisme og erhvervs transport fylder mindre. Derudover skal alle trafikanter blive bedre til at vise hensyn til andre og tænke over deres egen sikkerhed.

Det skal ske på en måde, hvor dem der ikke kan undvære den motoriserede transport, stadig har en hverdag, der kan hænge sammen, både for privatpersoner og erhverv. Og der skal laves bad- og omklædningsfaciliteter

på uddannelser og arbejdspladser, så man ikke møder svedende eller gennemblødt.

Vi anbefaler helt konkret

1. **Udbygget cykelinfrastruktur:** Flere supercykelstier (og promovere deres anvendelse) med flere baner/hastigheder. Bredere cykelstier og trafikregulering (fx "Grønne bølger", hjåjtænder, intelligente lyskurve, skiltning og mere cykelparkering, der tilgodeser forskellige typer af cykler og deres størrelse og hastighed (fx ladcykler og elcykler). Intelligente lyskryds så det bliver hurtigere at komme igennem byen på cykel.
2. **Samtransport** fx "carpool lanes" og delebils løsninger og promovering af samtransport.
 - a. **Herunder tilskud til pendlere som incitament til at tage offentlig transport** og/eller køre flere sammen (skal baseres på erfaringer fra sådanne tiltag i sammenlignelige byer).
 - b. **Nudging af privatbilister til at tage offentlig eller ikke-motoriseret transport og promovering af det bilfrie liv i byen** (fx "Vær sund, spar tid og skån miljøet: Byt bilkøen ud med løbeskoene") eller i det mindste benytte samkørsel. Promovere ikke-motoriseret transport, fx oplysningskampagne om fordelene ved at tage cyklen frem for bilen til arbejde/uddannelse.
3. **Billig, pålidelig, grøn og hyppig offentlig transport** (evt. genoprette nedlagte busruter og/eller tilføje flere afgang (også tidligt og sent om natten)). Udbygge det offentlige transportnet med dele der ikke optager kørebaner over jorden, fx metro under jorden og havnebusser (hyppigere afgang, flere stoppesteder, der kunne fx oprettes havnebusser mellem cruiseterminaler og Nyhavn for på den måde at nedbringe trafiktrykket gennem byen). Grøn offentlig transport skal altid vælges som det første at investere i. Det kunne fx være el-busser med energi fra udelukkende grønne energikilder. Øge kvaliteten af den offentlige transport ved fx bedre rengøring, tilgængelighed m.m.
 - a. **Herunder kontrol med transportfirmaer** (fx busselskaber) ift. leverancer, pålidelighed og miljø.
4. **Parkeringshuse/pladser uden for byen med gratis parkering** og nem adgang til offentlig transport og/eller supercykelstier. P-kældre (frem for P-huse) til både motoriserede og ikke-motoriserede

transportmidler ved trafikknudepunkter fx ved stationer og med adgang til supercykelstier.

- a. **Eventuelt betalingsring/miljøring/miljøzoner** (skal baseres på erfaringer fra sammenlignelige byer og med hensyntagen til beboere på "ydtersiden") og evt. øget betalingsafgift i byen.
5. **Bad og omklædning** (lockers, tørreskab mm.) på kommunale arbejdspladser og uddannelsesinstitutioner samt. opfordring til andre offentlige private og offentlige arbejdsgivere og institutioner om lignende tiltag.
6. **Informationskampagner med nudging til hensynsfuld adfærd.**
Gælder alle trafikanter - på fødder, på hjul, med og uden motor, dem med næsen i skærmen, eller med kæledyr, der kan spænde ben/hjul for andre, samt ift. børn, der påvirkes af både gode og dårlige eksempler. Oplæring af turister, udenlandske studerende og tilflyttere ift. at begå sig i trafikken i København, fx især i forbindelse med leje/lån/køb af cykler. "Lær at cykle af en Københavner" - muligheder.
7. **Et øget fokus på bløde trafikanter på fødder:** Afgrænsning af udeservering og parkering for cykel, løbehjul mm. med henblik på plads og færdens for gående og løbende trafikanter, så de fx ikke ender på cykelstier og veje til fare for dem selv og andre trafikanter, og sikre at blindemarkeringer ikke bliver dækket.
 - A. **Herunder tidlig og grundig sne-/isrydning** og grusning af fortove, cykel- og gangstier så man ikke er bange for at falde
8. **Synkroniseret og koordineret vejarbejde** og infrastrukturelle ændringer, fx arbejde med kabler og rør i jord, der udføres simultant.
9. **Mere ikke-motoriseret erhvervstransport**, fx varelevering med ladcykler og droner, og mere erhvervsmæssig samtransport, fx delevarevogne/lastbiler.
10. **Luk enkelte gader for motoriseret transport**, hvis det kan forbedre flowet af motoriseret trafik i byen³ og fremme ikke-motoriseret transport (med opmærksomhed på risikoen for at skubbe motoriseret transport til andre gader).

³ Koncepter som bilfri søndage, lukke veje midlertidigt og lignende tiltag, kan skabe rum og incitament til fællesskab (dette løser ikke en transportmæssig udfordring, nok nærmere tværtimod)

DEL 3

Ekspertgruppes udtalelse

Når vi mødes på tværs af forskelligheder, og udvikler løsninger sammen, bliver løsningerne bedre. Med den komplekse udfordring, som vi står overfor i udviklingen af København, hvor vi bliver flere mennesker, der skal deles om pladsen, og hvor vi alle skal kunne leve et godt liv, kræver det ekstra engagement til at lytte og lære af hinanden, for at finde gode løsninger.

Vi har som ekspertgruppe fulgt Københavnertinget og bidraget med vores viden for at understøtte medlemmernes læringsproces. Det har vi gjort ved at bidrage til den faglige rammesætning af borgersamlingens arbejde. Vi har givet input til materialesamlingen i form af forskningsbaseret litteratur, vi har løbende kvalificeret borgersamlingens faglige input samt deltaget med fagindlæg ved samlinger og online arbejdsmøder.

Vi vurderer ikke anbefalingernes konkrete indhold, men vil i stedet med denne udtalelse kommentere på processen og nogle af de ting vi har hæftet os ved i vores første møde med det interessante demokratiske format, som et borgerting er.

Vi kommer hver især fra forskellige fagområder. Vi har som ekspertgruppe suppleret med viden og inspiration indenfor temaerne:

1. *Byudvikling*
2. *Trivsel og mental sundhed*
3. *Diskrimination*

For at dække det brede kernespørgsmål som Københavnertinget har arbejdet med, har vi trukket på relevant forskning, vores egen og andres, og vores faglige netværk indenfor de respektive fagområder.

Vi er os bevidste, at den viden og ekspertise, vi har bragt i spil, ikke er udtømmende for alle de nuancer, den kompleksitet og de mange vinkler, som findes i relation til hvert af emnerne. Det står også klart, at det er begrænset hvor meget viden, der kan formidles i den relativt korte tid

borgerne har til rådighed. Især ift. den mængde af viden, der findes på de områder, som borgerne har beskæftiget sig med.

Kernespørgsmålet for Københavnertinget er meget bredt formuleret, og rejser derfor også en meget bred vifte af problemstillinger. Dette afspejles i den brede vifte af fokusområder, som borgerne har budt ind med i deres anbefalinger. Vi foreslår derfor, at hvis man som politiker ønsker mere fokuserede anbefalinger, at man med fordel kan fokusere kernespørgsmålet og indskrænke antallet af fokusområder.

Anbefalingerne afspejler desuden forskellige niveauer af handlingsrettede muligheder. Vi håber i ekspertgruppen, at man i Københavns Kommune vil dykke ned i anbefalingerne med en forståelse for disse forskellige niveauer og arbejde videre med dem, udfolde og uddybe dem, hvor nødvendigt, så de bliver brugbare for kommunens konkrete arbejde.

I samarbejde med tredjepartssekretariatet We Do Democracy har det været vores opgave at sikre uvildighed og uafhængighed i Københavnertingets arbejde. Således at der er sikkerhed for, at anbefalingerne er borgersamlingens egne. Det mener vi, at vi er kommet godt i mål med.

Vi har været imponerede over borgernes arbejde i og dedikation til processen, og vi håber, at de politikere, som skal tage imod anbefalingerne, lægger lige så meget tid og energi i det videre arbejde med anbefalingerne, som borgerne har gjort. Det fortjener anbefalingerne.

Dertil vil vi gerne takke politikerne for at tage initiativ til at gennemføre en demokratisk nyskabende proces, som gør brug af forskningsbaseret viden i et nyt sammenspil med borgere og politikere. Tak for denne mulighed.

Mvh. Ekspertgruppen

- Hakan Kalkan, Adjunkt på Roskilde Universitet.
- Katrine Lotz, Institutleder og lektor på Institut for Bygningskunst, By og Landskab ved Det Kongelige Akademi.
- Nanna Gram Ahlmark, Seniorforsker, Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet.

3. parts udtalelse

Københavns Kommune har iværksat en række ambitiøse initiativer for at komme tættere på københavnere. Helt centralt her står Københavnertinget, der er Københavns Kommunes første borgerting, hvor københavnere fra hele byen skal være med til at udvikle fremtidens hovedstad. Vi har fungeret som uafhængigt tredjepartssekretariat, der har ledet organiseringen og faciliteringen af Københavnertinget. Vores validering fokuserer på, i hvilken grad Københavnertinget opfylder principperne for en velfungerende og uvildig proces i overensstemmelse med OECD's retningslinjer.

Dette indebærer en række aspekter, herunder uvildighed, en åben og stratificeret lodtrækning, gennemsigtighed i processen, involvering af uafhængig ekspertise, fastsættelse af tidsrammer for rådslagning samt opdragsgiverens forpligtelse til at modtage, besvare og offentliggøre anbefalingerne uden redigering. Samlet set vurderer vi, at Københavnertinget har fulgt de internationale principper for deliberativt demokrati, der er udviklet af OECD.

Initiativtager

Københavns Kommunes Borgerrepræsentation har taget beslutningen om at igangsætte et repræsentativt borgerting, der hedder Københavnertinget. Dette er første gang, organisationen gennemfører et borgerting, hvilket har betydet, at det har været centralt at forankre processen. Vi har observeret en organisation, der på tværs af fagudvalg- og forvaltninger har været interesseret i metoden og engageret i at støtte Københavnertingets proces samt at lande i rollen som opdragsgiver.

Borgerrepræsentationen har givet Københavnertinget en vigtig, men også omfattende og svær opgave at løse. Dette har medført, at medlemmerne af Københavnertinget har behandlet emnerne i en bred forstand og søgt at besvare alle de inkluderede spørgsmål. Læsere bør derfor tage højde for, at de samlede anbefalinger har en stor spændvidde og går på tværs af de forskellige fagforvaltningers ressortområder.

Medlemmer

Københavnertingets medlemmer har med stor ildhu kastet sig ud i den komplekse samtale for at forstå og løse Københavns fremtidige udfordringer, debattere løsninger og lytte til relevante fageksperter. Det har været vores

ansvar som tredjepartssekretariat at sikre, at alle medlemmer kunne deltage ligeværdigt, uanset deres baggrund, erfaringer og holdninger til de centrale emner. Der har gennem hele processen været fokus på, at der blandt Københavnertingets medlemmer var mennesker, der tilhørte forskellige minoritetsgrupper såsom folk med fysisk handicap eller ikke vestlig oprindelse. Det har betydet, at der har været brugt særligt mange ressourcer på at sikre muligheden for, at alle har kunnet indgå i tingets arbejde. Fra vores perspektiv afspejler de samlede anbefalinger netop den store diversitet blandt medlemmerne. Alle medlemmerne i Københavnertinget har haft mulighed for at kommentere og bidrage til udformningen af de endelige anbefalinger, så disse er borgernes refleksioner og ord. Efter den sidste samling har en redaktørgruppe, i samarbejde med tredjepartssekretariatet, sikret, at anbefalingsteksten er klar og forståelig. De samlede anbefalinger afspejler balancen, som medlemmerne har opnået på tværs af deres forskellige synspunkter. Alle medlemmer havde mulighed for at afgive en mindretalsudtalelse, dog uden at nogen gjorde brug af denne mulighed.

Modtagelse

Som leadfacilitator har vi observeret, at diskussionerne i Københavnertinget har været gennemført i en respektfuld og nysgerrig tone. Der har været en fælles interesse i at undersøge opgaven grundigt og udvikle afbalancerede og nuancerede anbefalinger. Deltagerne har fulgt opgavens præmisser og har arbejdet hen imod at udarbejde et produkt, som Borgerrepræsentationen kan bruge i deres fremtidige arbejde.

Vi opfordrer Borgerrepræsentationen, forvaltningerne og offentligheden til at tage imod Københavnertingets anbefalinger med samme respekt, som de er blevet udarbejdet med. Vi glæder os til at følge udfaldet af Københavnertingets arbejde.

Zakia Elvang, Simone Klint og Kolja Dahlin - We Do Democracy.

DEL 4

Kort om borgerting

Københavnertinget er et borgerting, der strækker sig over to år. Et borgerting er en deliberativ demokratimetode, der giver et repræsentativt udsnit af borgere mulighed for at beskrive og anbefale deres bud på løsninger på et problem. Borgerting har vist sig at være gode til at arbejde med svar på komplekse og dilemmafyldte problemstillinger, samt til at udvikle medierede anbefalinger. Det vil sige, at der i processen arbejdes med, hvordan medlemmerne kan udvikle løsninger, som de alle kan se sig i. Det er netop hvad *deliberativ* betyder – at metoden er baseret på rådslagning, samtale og fokus på fælles løsninger. Dermed kan borgerne være med til at kvalificere og skabe grundlag for at styrke den politiske beslutningsproces. Metoden er internationalt anerkendt og bliver anvendt systematisk i bl.a. EU, Canada, Storbritannien, Tyskland, Australien, Irland, Bolivia, Belgien og Finland.

Københavnertinget har fulgt de internationale standarder for borgersamlinger og borgerting, som er udviklet og vedtaget af OECD. De 11 fokusområder i OECD's standarder kan ses nedenfor.

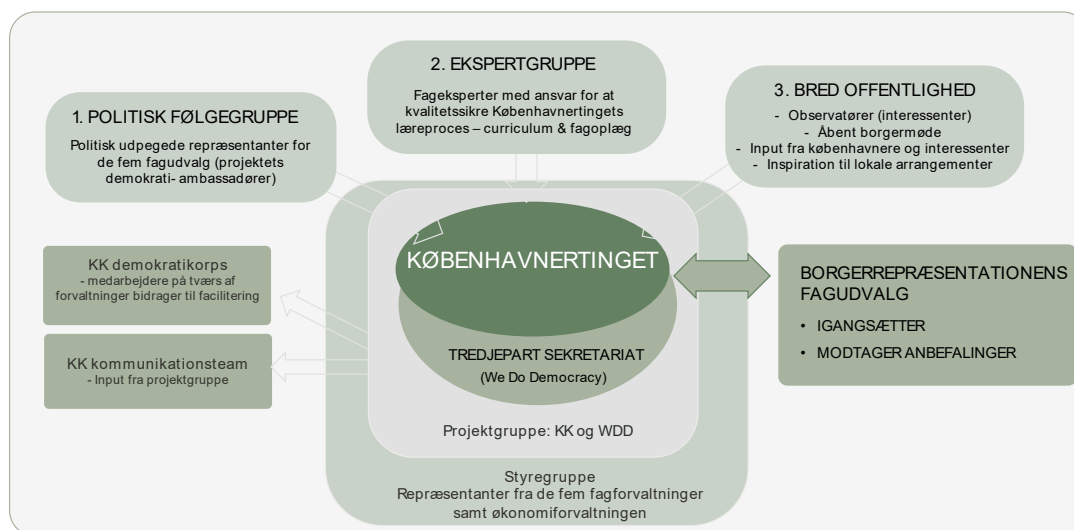
Figur 3: OECD's vejledende principper for deliberativ borgerinddragelse.⁴

Københavnertingets organisering

Rundt om Københavnertinget har en række grupper været nedsat for at sikre, at Københavnertingets arbejde er blevet udført i overensstemmelse med OECD's principper, på et solidt vidensgrundlag samt at de endelige anbefalinger bliver hørt og behandlet af Borgerrepræsentationen. Den

⁴ <https://www.oecd.org/gov/open-government/good-practice-principles-for-deliberative-processes-for-public-decision-making.pdf>

overordnede organisering af Københavnertinget kan ses på nedenstående figur. En beskrivelse af de enkelte grupper gives nedenfor.

Styregruppe

Københavnertingets styregruppe består af repræsentanter fra de fem fagforvaltninger samt Økonomiforvaltningen. Styregruppen tager beslutninger om Københavnertingets projektrammer, såsom økonomi, tidsplan, strategi for implementeringen af anbefalingerne etc.

Projektgruppen

Københavnertingets projektgruppe består af medarbejdere fra Københavns Kommune samt fra We Do Democracy. Projektgruppen står for den løbende koordinering af Københavnertinget, for at sikre at tingets arbejde blev udført indenfor de bedste rammer og lever op til Københavnertingets formål.

Tredjepartssekretariat

We Do Democracy er Københavnertingets uafhængige tredjepartssekretariat, som har haft ansvaret for at være Københavnertingets daglige sekretariat, have kontakten med københavnere, samt træffe beslutninger om design og facilitering af Københavnertinget.

Ekspertgruppe

Københavnertingets ekspertgruppe har til opgave at sikre, at arbejdet er baseret på neutral og saglig viden. De har rådgivet Københavnertingets tredjepartssekretariat, og bidraget med viden, oplægsholdere og meget

mere. Ekspertgruppen har haft følgende medlemmer: Hakan Kalkan, Dr. scient. soc., adjunkt på Roskilde Universitet, Katrine Lotz, Institutleder og lektor på Institut for Bygningskunst, By og Landskab ved Det Kongelige Akademi og Nanna Gram Ahlmark, Seniorforsker, Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet.

Demokratikorps, Koncernkommunikation, den brede offentlighed og Københavns Borgerrepræsentation

Til at bakke op om Københavneringets arbejde og sikre bl.a. transparens i processen, har ovenstående grupper bidraget undervejs i processen. Demokratikorpsset har deltaget som medfacilitatorer ved de enkelte samlinger og bidraget til god afvikling og mødekultur. Den brede offentlighed har givet feedback til Københavneringets anbefalinger ved et åbent Københavnermøde, og Københavns Kommunes kommunikationsafdeling, Koncernkommunikation, har hjulpet med at sprede budskabet om Københavneringet og dermed gøre den brede offentlighed opmærksom på Københavneringets arbejde. Københavns Borgerrepræsentation har igangsat Københavneringet, og de involverede udvalg tager imod anbefalingerne.

Politisk følgegruppe

Den politiske følgegruppe har haft til formål at sikre direkte forbindelse mellem det politiske niveau og Københavneringet. Det skal bidrage til at forankre processen, metoderne og anbefalingerne i alle fem politiske udvalg i kommunen, samt at synliggøre den politiske interesse for Københavneringets medlemmer ved den politiske følgegruppes løbende deltagelse.

Den politiske følgegruppe har fulgt Københavneringet fra sidelinjen, men har også medvirket i en samtalesession med medlemmerne af tinget. På den måde fik de folkevalgte repræsentanter mulighed for at høre, hvad der var særligt vigtigt for medlemmerne. Samtidig fik Københavneringet mulighed for at høre de politikere, der i sidste ende skal implementere anbefalingerne, hvad de var særligt optagede af.

I den politiske følgegruppe sidder følgende medlemmer fordelt på udvalg og partier:

Teknik og miljø	Sundhed og omsorg	Kultur og fritid	Beskæftigelse og integration	Social
Knud Holst Nielsen (Ø)	Jens Thierry (Ø)	Klaus Mygind (F)	Birgitte Kehler Holst (Å)	Katrine Kildgaard (B)
Morten Melchiors (C)	Claus Buch (V)	Lea Friedberg (A)	Finn Rudaizsky (O)	Laura Rosenvinge (A)

Københavnertingets forløb

Rygraden i Københavnertingets første fase har været 2 heldagssamlinger. Heldagssamlingerne har været suppleret af en indledende kickoffsamling, en fysisk aftensamling, 3 online aftenmøder, et åbent københavnermøde og afslutningsvist en lancering af anbefalingerne. Under hele forløbet har medlemmerne haft medindflydelse på indholdet af samlingerne, herunder hvilken viden de ønskede at blive præsenteret for, og hvilke emner de ønskede at arbejde med. Derudover har både de fysiske samlinger og onlinemøderne inkluderet spørgerunder med ekspertgruppen. Københavnertingets medlemmer har også haft en session med sparring med den politiske følgegruppe for at sikre anbefalingernes implementering og effekt.

Hverken eksperter, interessenter eller politikere har haft mulighed for at udarbejde anbefalinger eller stemme ved afstemningerne om anbefalingerne.

Kickoffsamling - 12. april kl. 17-21 på Københavns Rådhus

- Velkomst ved overborgmester, Sophie Hæstorp Andersen, og teknik- og miljøborgmester, Line Barfod.
- Introduktion til formålet, opgaven og borgertingets metode.
- Udarbejdelse af værdisæt og spilleregler.

1. samling - 22. april kl. 09-17 i "Jernbanebyen", Vasbygade 10

Oplæg om Jernbanebyen ved Anna Vendelbjerg.

Kvalificere og godkende spilleregler.

Ekspertoplæg ved Deane Simpson, Laura Giljam, Nanna Ahlmark og Camilla Van Deurs. Efterfølgende sparring med eksperterne.

Borgerne inddeles i grupper, der arbejder med udfordringer og muligheder inden for de tre temaer: 1) Sundhed og trivsel, 2) Brugen af byen og 3) Diskrimination.

Online aftenmøder - 2., 8. og 10. maj kl. 17-19 alle dage

Ekspertoplæg ved Hakan Kalkan, Katrine Lotz og Nanna Gram Ahlmark. Efterfølgende spørgerunder.

Oplæg fra interessenter: Marek Azoula fra Mino Ung, Tina Saaby fra Dansk Byplanlaboratorium og Johannes Bertelsen fra SIND København. Efterfølgende spørgerunder med interessenterne.

Brainstorm på forslag til anbefalinger.

Spørgerunde med Københavneringets ekspertgruppe.

2. samling - 25. maj kl. 17-21 i "Demokrati Garage", Rentemestervej 57

Ekspertoplæg og efterfølgende spørgerunde.

Kvalificering af værdier.

Hvilket problem skal Københavneringet løse? Borgerne inddeles i arbejdsgrupper ud fra de tre temaer: 1) Sundhed og trivsel 2) Brugen af byen og 3) Diskrimination.

Borgerne ytrer ønsker til præsentation af viden på det åbne Københavnermøde.

Åbent Københavnermøde - 31. maj kl. 17-21 på Biblioteket Rentemestervej

Velkomst ved We Do Democracy.

Københavneringets medlemmer præsenterer deres arbejde og modtager input.

Udarbejdelse af forslag til anbefalinger.

Dialog mellem Københavneringets medlemmer og den politiske følgegruppe.

3. samling - 10 juni kl. 9-17 i "Demokrati Garage"

Opsamling på det åbne Københavnermøde.

Skriveværksted i grupper – anbefalingerne færdiggøres.

Feedback mellem grupperne.

Afstemning til prioritering af konkrete initiativer.

Lancering af anbefalingerne – 19. september kl. 17-19.30 på Københavns Rådhus

Københavnertingets anbefalinger bliver præsenteret for Borgerrepræsentation med mulighed for at stille spørgsmål til medlemmerne.

Arbejdsmetoder

Københavnertinget har anvendt en række relevante dialog- og samarbejdsmetoder for at sikre en produktiv, engagerende og inkluderende arbejdsfremgang. Metoderne har muliggjort aktiv deltagelse for borgere med vidt forskellige forudsætninger og præferencer. Hele forløbet har været designet og faciliteret af We Do Democracy – i samarbejde med Københavns Kommunes demokratikorps.

De anvendte metoder indbefatter bl.a.:

Vekselvirkning

Vekselvirkning mellem individuelle refleksioner, gruppearbejde og medierede plenumdialoger. På den måde er der mulighed for, at alle medlemmer har mulighed for at komme til orde ude i de mindre gruppediskussioner samtidig med, at Københavnertingets medlemmer kan diskutere forskellige problemstillinger i plenum.

Procesværter

Alt gruppearbejde har været faciliteret af procesværter, der har fungeret som ordstyrere ved bordene. Deres fornemmeste opgave har været at facilitere en åben og demokratisk dialog. Procesværterne består hovedsageligt af medarbejdere fra Københavns Kommunes demokratikorps, der er trænet i at understøtte procesarbejde. De er derudover blevet orienteret om formål og arbejdsgang forud for hver samling.

Dørbank

I forbindelse med tilmelding til Københavnertinget stod man overfor en række barrierer, da invitationerne blev sendt via e-Boks og derfor krævede

internetadgang. For at imødekomme disse udfordringer, tog We Do Democracy i samarbejde med Københavns Kommune initiativ til at besøge boliger i to forskellige udsatte boligområder og tilbyde direkte tilmelding til lodtrækningen. Dørbank-metoden muliggjorde ansigt-til-ansigt samtaler, hvilket gav dybere indsigt i målgruppen. Metodemæssigt fokuserede man på sprog og fremtoning, og dørbank viste sig som en kraftfuld måde at nå ud til marginaliserede grupper og sikre diversitet i deltagelsen. Skal dørbank imidlertid være en hjørnesteen i rekrutteringen, kræver det langt flere ressourcer, end der var i projektet.

Repræsentation af minoritetsstemmer

Der var fra starten af arbejdet et stærkt ønske om at inkludere minoritetsstemmer i arbejdet med Københavneretinget. Da kernespørgsmålet handlede om trivsel og rum for alle, var det centralt, at der i Københavneretingets arbejdsrum var stemmer fra mennesker, der af den ene eller anden grund kan have sværere ved at trives i København. For den repræsentative lodtrækning gav det en særlig udfordring, da der ikke findes data på kommunalt plan om andelen af borgere, som er en del af en eller flere minoritetsgrupper. Derfor blev det besluttet, at 1/3 af Københavneretingets medlemmer skulle tilhøre en eller flere af følgende minoritetskriterier: Køn/ seksualitet, økonomisk udsat, fysisk handicap, psykisk lidelse, del af en etnisk minoritet og del af religiøs gruppe. Det skulle dermed sikre, at der var stemmer fra de forskellige minoritetsgrupper repræsenteret i Københavneretinget.

Fastholdelsesstrategi

Som i andre sammenhænge, hvor man arbejder med frivillige grupper, er frafald i løbet af arbejdet almindeligt. I Københavneretingets tilfælde har frafald de ulemper, at det ikke kun gør den samlede gruppe mindre divers, det underminerer også legitimiteten af arbejdet, hvis særlige grupper ikke er til stede. Fastholdelsesstrategien for Københavneretinget benyttede blandt andet grundig introduktion, buddy-grupper på tværs af synspunkter og baggrunde og øget kommunikation til medlemmerne før og efter samlinger. Vi havde særlig opmærksomhed på fastholdelse af udsatte medlemmer, bl.a. gennem sikring af tilgængelighed til møderne både helt konkret såsom kørestolsadgang, og fagligt gennem simultantolkning eller arbejde på engelsk i nogle grupper.

Faglige input

Københavnertinget er løbende blevet præsenteret for diverse faglige oplæg med relevans til kernespørgsmålet. Oplæggene er blevet kombineret med plads til, at man som medlem selv har kunnet fordøje, forstå, spørge og tage stilling til vigtigheden af inputtet.

Visuelle, engagerende og kreative formater

Tingets medlemmer har vekslet mellem at arbejde ved borde, arbejde med plancher, lytte til podcasts, deltage i spørgerunder, bruge rummet og bevæge sig rundt. De har haft mulighed for at arbejde med bordplakater, afstemnings-klistermærker, papkort og grej til selv at producere og dokumentere resultater.

Københavnerne producerer selv

Under hele forløbet er det medlemmernes egne ord og ønsker til formuleringer, der er blevet nedskrevet. Københavnerne har selv ført pennen, og alt er blevet læst højt og afstemt undervejs. Hermed sikrer vi, at Københavnertingets resultater er medlemmernes eget produkt. Dette styrker Københavnersamlingens legitimitet og understøtter medlemmernes ejerskab og engagement.

Åben og uformel stemning

Under hele forløbet har det været en vigtig prioritet, at alle medlemmerne følte sig velkomne og tilpas. Vi har undervejs arbejdet for en uformel og inkluderende stemning gennem fx musik, blomster og forplejning.

Dokumentation og opsamling

Forløbet er løbende blevet dokumenteret gennem fotos af materialer og noter, der efterfølgende er indskrevet digitalt. Den løbende dokumentation sikrer, at københavnerens materiale ikke går tabt, men derimod aktivt anvendes. Derudover styrker dokumentationen Københavnertingets åbenhed og legitimitet.

Buddygrupper

Fra kickoffsamlingen og frem har Københavnertingets medlemmer været inddelt i buddygrupper, hvor de har skulle tjekke ind med hinanden undervejs til samlingerne og evt. mellem dem også. Det har betydet, at

medlemmerne kunne knytte tættere bånd med hinanden og sparre om både det faglige indhold, men også den overordnede oplevelse.

Efterord

Københavnertinget er som nævnt et toårigt pilotprojekt, der indgår i Københavns Kommunes samlede indsats for at komme tættere på københavnernes. Det betyder, at hvis man er interesseret, så kan man følge med i både den kommende samling af Københavnertinget og de øvrige projekter, som de lokale Københavnersamlinger, på københavntaler.dk. Her vil der også løbende blive offentliggjort information om, hvordan de nuværende anbefalinger spiller ind i kommunens arbejde.